

ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΕΜΠΕΡΙΑΣ

WHEN AUGUSTUS REIGNED
CHRISTMAS MUSIC FROM THE BYZANTINE TRADITION

ΧΡΙΣΤΟΓΕΝΝΗΤΩΝ
ΚΑΠΕΛΛΑ ΡΟΜΑΝΑ
ΑΛΕΧΑΝΔΡΟΣ ΛΙΝΓΑΣ, ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

CR502-CD

WHEN AUGUSTUS REIGNED

Christmas Music from the Byzantine Tradition

CAPPELLA ROMANA

Alexander Lingas, Director

[1] Kontakion for the Forefeast of Christmas

Peter Michaelides (b.1930)

Four Christmas Idiomela

Michael Adamis (b. 1929)

[2] Glory to God in the Highest

[3] Today Christ is born

[4] The Magi, Kings of Persia

[5] Today Bethlehem receives Him

[6] The First Ode of the Kanon for Christmas

St. Kosmas the Melodist (8th c.)

Three Christmas Hymns

Peter Michaelides

[7] Apolytikion

[8] Megalyrnarion

[9] Christ is born

[10] As many of you as have been baptised

Frank Desby (1922-92)

[11] Alleluia for Christmas Day

Byzantine Chant (13th c.)

Alexander Lingas & John Michael Boyer, cantors

[12] Cherubic Hymn (Mode Plagal IV)

Tikey Zes (b. 1927)

[13] Megalyrnarion and Communion Verse for Theophany

Zes

[14] When Augustus Reigned

John Vergin (b. 1954)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΜΟΝΑΡΧΗΣΑΝΤΟΣ

Ὕμνοι των Χριστουγέννων από τη
Βυζαντινή παράδοση • Cappella Romana
Αλέξανδρος Λίγκας, Διευθυντής

[1] Προεόρτιο κοντάκιον των Χριστουγέννων Πέτρος Μιχαηλίδης (γ. 1930)

Τέσσερα Ιδιόμελα των Χριστουγέννων
Μιχάλης Αδάμης (γ. 1929)

[2] Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ

[3] Σήμερον ὁ Χριστός, ἐν Βηθλεὲμ γενναῖται

[4] Μάγοι Περσῶν Βασιλεῖς

[5] Σήμερον δέχεται ἡ Βηθλεὲμ

[6] Ἡ Πρώτη Ὁδή του Κανόνος των Χριστουγέννων Του Κυρίου Κοσμά του Μελωδοῦ (8ος αἰ.)

Τρεῖς Ὕμνοι των Χριστουγέννων
Πέτρος Μιχαηλίδης

[7] Απολυτίκιον

[8] Μεγαλυνάριον

[9] Χριστός γενναῖται

[10] Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Φῶτιος Δεσποτοπόπουλος (1922-92)

[11] Ἀλληλουία των Χριστουγέννων (13ος αἰ.)

Αλέξανδρος Λίγκας και
Ιωάννης Μιχαὴλ Μπόυερ, δομέστικοι

[12] Χερουβικόν (Ἦχος πλάγιος δ΄) Παναγιώτης Ζῆς (γ. 1927)

[13] Μεγαλυνάριον και Κοινωνικόν των Θεοφαιών Ζῆς

[14] Αὐγούστου μοναρχήσαντος John Vergin (b. 1954)

About Cappella Romana

FOUNDED IN 1991, **Cappella Romana** is a vocal chamber ensemble dedicated to combining passion with scholarship in its exploration of the musical traditions of the Christian West and East, with emphasis on early and contemporary music. Its name is derived from the medieval concept of the Roman *oikoumene* (inhabited world), which included not only “Old” Rome and Western Europe but also “New Rome” (Constantinople) and its commonwealth of Slavic and Syriac peoples.

Flexible in size according to the demands of the repertory, Cappella Romana consists of some of the finest professional singers in the Pacific Northwest, U.S.A. The ensemble has a special commitment to mastering the Slavic and Byzantine repertoires in their original languages, thereby making accessible to the general public two great musical traditions that are little-known in the West. Leading scholars have

brought to the group their latest discoveries, while its music director has prepared a number of the ensemble's performing editions from original sources. In the field of contemporary music, Cappella Romana has been a leader in introducing West Coast audiences to the works of such European composers as Michael Adamis, Arvo Pärt, Ivan Moody, and John Tavener, as well as promoting the works of North Americans.

Cappella Romana's founder and director **Alexander Lingas** is a British Academy Postdoctoral Research Fellow at Oxford University's St. Peter's College and Visiting Fellow at its European Humanities Research Centre. Dr. Lingas has spoken on BBC Radio 3 and Greek Radio 2 and lectured at the Metropolitan Museum of Art in New York and the Institute of Sacred Music at Yale University. During the summer of 1999 he was an Onassis Fellow in Greece, where he resumed his studies with noted cantor Lycourgos Angelopoulos. He lives in Kidlington, Oxfordshire with his wife Ann, a baroque violinist, and daughter Margaret.

Christmas and Epiphany in the Christian East

IN THE THIRD and early fourth centuries A.D. the Christian Orient celebrated a single feast of God's incarnation entitled ‘Epiphany’ (Greek ἐπιφάνεια, ‘manifestation’). Placed on 6 January, it commemorated Christ's Nativity and Baptism. A similar commemoration of the birth of Jesus Christ was celebrated in the West during the same period on 25 December, the date of another pagan sun festival. By the end of

the fourth century, the East and West had adopted each other's winter celebration, thus laying the foundations for the familiar cycle of Christmas and Epiphany, followed later by the dependent feasts of the Circumcision (1 January), the Meeting or Presentation in the Temple (2 February), and the Annunciation (25 March).

Even after the harmonisation of the Eastern and Western calendars, a number of regional differences persisted. In the East, the Adoration of the Magi was incorporated into the new feast of Christmas, whilst

Epiphany became exclusively a celebration of Christ's baptism in the Jordan by John. The latter was renamed "Theophany" ("manifestation of God") by the Cappadocian Fathers in a time of theological controversy, in order to emphasise its Trinitarian significance—i.e. the voice of the Father and the appearance of the Holy Spirit in the form of a dove.

Although separated from Theophany, Christmas in the Christian East continued to be coloured by the original concept of Divine Epiphany, emphasising God's condescension in taking on human nature. The picturesque

details of the Baby Jesus lying in a manger were not ignored, but placed in the cosmic context of the Incarnation:

Today He who holds the whole creation in the hollow of His hand is born of the Virgin. He whom in essence none can touch is wrapped in swaddling clothes as a mortal. God who in the beginning founded the heavens lies in a manger...

—Sticheron doxastikon
from the Ninth 'Great' Hour of Christmas

About the Music

Peter Michaelides (b. 1930) received his doctorate in composition from the University of Southern California. Now retired from his position as Professor of Composition at the University of Northern Iowa, Dr. Michaelides resides in New Mexico. In the early 1960s he was active in both the Greek and Antiochian Archdioceses of America as a church musician, composing a substantial body of choral settings of Byzantine chants in Greek and, unusually for the period, in English. His elegant liturgical works, which include a complete Divine Liturgy in English, were both stylistically and linguistically ahead of their time, leading to their unfortunate neglect by Orthodox church choirs. The *Kontakion for the Forefeast of Christmas* is a setting of a melody by the reformist Athenian cantor John Sakellarides (1853–1938). Sung during Advent and on Christmas Eve, the text of this hymn is modelled on Romanos' famous *Kontakion for Christmas Day*. The recording also contains three of Dr. Michaelides' pio-

neering English works: the *Apolytikion of Christmas*; the *Megalyrnarion*, a Marian hymn from the Ninth Ode of the Christmas Kanon by St. Kosmas the Melodist that is sung not only at morning prayer, but also during the Christmas Eucharist; and a concert setting of the model stanza (*heirmos*) of the First Ode of the same poem.

Michael Adamis was born in 1929 in Piraeus, Greece. He studied composition, Byzantine chant and theology in Athens before going abroad to pursue advanced studies in composition, electronic music, and Byzantine musicology at Brandeis University in Boston. In 1965 he founded the first electronic music studio in Athens and for ten years (1975–85) he was president of the Greek Section of the International Society for Contemporary Music. He has also been active as a choral conductor and has published scholarly articles on Byzantine musicology. He has received numerous awards and commissions from prestigious organisations throughout the world, including the Smithsonian Institution which honoured him with a "Portrait Concert."

Mr. Adamis holds an avant-garde position in the field of contemporary music, choosing not to follow slavishly the pathways of Central European musical thinking, but formulating instead a new approach founded in the musical culture of the Byzantine Tradition. His catalogue of works features compositions for almost every imaginable combination of voices and instruments, including electronic tape. He has developed a personal idiom characterised by free polymelodic and polyrhythmic combinations, elements of which may be seen in his *Four Christmas Idiomela* of 1967. In the Byzantine tradition through-composed hymns, i.e. those not based on pre-existing melodic or rhythmic models, are called “idiomela.” The present work is a polyphonic setting of four such hymns from the evening and morning offices of Christmas.

In the seventh and eighth centuries Palestinian church musicians enriched the canticles and psalms of the Liturgy of the Hours with numerous hymns expounding the theological significance of events in salvation history. Their crowning achievement was a complex musico-poetic form in eight or nine large sections (odes) known as the *kanon*, the stanzas of which were interpolated between the verses of the biblical canticles of morning prayer. Recent research on the oldest readable musical manuscripts (i.e. *Heirmologia*) of these works by the Greek scholar Ioannis Arvanitis has supported musicologist J. van Biezen’s suggestion that *kanons* were originally composed in duple metre by showing how the composer-poets (‘melodists’) accounted for accentual shifts between the isosyllabic stanzas of each ode with melodic ascents on accented syllables sung on weak beats. These principles may be seen at work in the First Ode

of St. Kosmas of Maïouma’s joyful *Christmas Kanon*, which is sung from the thirteenth century Grottaferrata E.γ. II *Heirmologion* in a new transcription by Mr. Arvanitis.

Frank Desby was a choral and orchestral conductor, instrumentalist, composer, and authority on Byzantine chant. As musical director of St. Sophia Cathedral in Los Angeles from its opening in 1952 until his death in 1992, he worked ceaselessly for the improvement of Greek Orthodox Church music in North America. Dr. Desby was also a pioneer of polyphony in a tradition that had employed mainly plainchant until a century ago. His early liturgical compositions were heavily influenced by Gregorian chant and Renaissance choral music, whereas his later works often incorporated more modern harmonies. Both styles are represented on the present recording by contrasting settings of the festal troparion “As many as have been baptised into Christ,” an ancient baptismal hymn that replaces the Divine Liturgy’s usual “Holy God, Holy Mighty, Holy Immortal, have mercy on us” on great Feasts of the Lord. Taken from Dr. Desby’s 1951 *Divine Liturgy*, the first version is an arrangement of Sakellarides’ simplified version of the traditional chant. The second setting features an elaborate traditional melody sung both as a coda to the simpler tune, and with interpolated psalm verses at liturgies celebrated by a bishop. This setting was composed in 1980 and is dedicated to His Eminence Metropolitan Anthony of Dardanellion, presiding hierarch of the Greek Orthodox Diocese of San Francisco.

Orthodox service books call for an Alleluarian (an ‘Alleluia’ refrain with psalmodic verses) to be sung before the proclamation of the Gospel at the Divine Liturgy, a tradition that is now being revived by Greek

Orthodox Christians after several centuries of neglect. The *Alleluia* for Christmas Day is taken from the manuscript Laur. Ashburnhamensis 64, a South-Italian Psaltikon (book for the soloist) dated “1289” and published in facsimile by the Monumenta Musicae Byzantinae. Set in the first authentic mode, this chant is a good example of the music sung prior to the Latin conquest of 1204 by the professional singers of the Great Church of Hagia Sophia in Constantinople, many of whom were eunuchs (i.e. castrati). Because the choral refrains to the solo psalm verses are missing from the manuscript, Dr. Lingas has supplied them using the melody of the initial Alleluia.

Timothy Zes received his doctorate from the University of Southern California, having studied composition under renowned neo-classicist Ingolf Dahl. Recently retired from his position as Professor of Composition at San Jose State University in California, Dr. Zes remains active and prolific as a choral clinician and composer. In addition to chamber and orchestral works, he has composed extensively for the Orthodox Church, including a large number of seasonal propers and four complete liturgies. His *Cherubic Hymn* in the Fourth Plagal Mode sets for mixed chorus one of Sakellarides’ simplified melodies for the Byzantine Eucharist’s ordinary offertory chant. The *Megalynarion for Theophany*, a Marian hymn sung at matins and during the Divine Liturgy of the feast, was composed for première by Cappella Romana and is dedicated to Mark Powell, one of its members. The melody of the Communion Verse for the same celebration is, unlike most traditional chants for communion, extremely brief. The tune set by Dr. Zes was originally one of many composed by Sakellarides as easy alternatives to the customary settings. This melody was

then modified by its transcriber Dr. Desby, who “Gregorianised” Sakellarides’ chant by appending a melisma to the verse and composing a new Alleluia.

John Vergin is a composer, baritone soloist, and organist who makes his home in Portland, Oregon. He is the past recipient of a grant from the Oregon Arts Commission and has composed numerous vocal works, including complete song cycles for solo voice and piano. In past seasons, Cappella Romana has commissioned and premièred Mr. Vergin’s *Anthem for Annunciation*, a setting of the Eastern Orthodox dismissal hymn for 25 March, and his *Two Poems of Gerard Manley Hopkins* for voices and instruments. Mr. Vergin has also provided music for recent productions of Classic Greek Theatre in Portland and his chamber opera *Final Quartet* has recently been released on compact disc.

When Augustus Reigned / Αὐγούστου μοναρχήραιτος was commissioned and premièred by the Cappella in 1996. Mr. Vergin’s work is a setting in Greek and English of a vesperal hymn for Christmas by the nun Kasia (9th c.), Byzantium’s greatest woman hymnographer. The text of this hymn is one of the most eloquent expressions of the intersection between Roman Imperial ideology and Christian theology that shaped the Byzantine world-view. More specifically, as theologian John Meyendorff has noted, this hymn “proclaims a direct connection between the world-empire of Rome and the ‘recapitulation’ of humanity in Christ. Pax Romana is thus made to coincide with Pax Christiana.”

— Alexander Lingas

Cappella Romana

Η Cappella Romana είναι ένα φωνητικό σύνολο δωματίου που ιδρύθηκε το 1991 με στόχο να συνδυάσει το πάθος με την επιστημονική έρευνα στην εξερεύνηση των μουσικών παραδόσεων της Χριστιανοσύνης σε Δύση και Ανατολή, με έμφαση σε παλαιά και σύγχρονη μουσική. Το όνομά της προέρχεται από τη μεσαιωνική έννοια της Ρωμαϊκής οικουμένης, η οποία περιελάμβανε όχι μόνο την Παλαιά Ρώμη και τη Δυτική Ευρώπη, αλλά επίσης και τη Νέα Ρώμη (Κωνσταντινούπολη) με την κοινότητα των Σλαβικών και Συριακών εθνών.

Ελαστική στο μέγεθος σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ρεπερτορίου, η Cappella Romana απαρτίζεται από μερικούς από τους καλύτερους επαγγελματίες τραγουδιστές της Βορειοδυτικής Ακτής των Η.Π.Α. Το σύνολο έχει αναλάβει την ιδιαίτερη αποστολή να τελειοποιηθεί στην εκμάθηση του Σλαβικού και Βυζαντινού ρεπερτορίου στην πρωτότυπη γλώσσα, κάνοντας έτσι προσίτες στο ευρύ κοινό δύο μεγάλες μουσικές παραδόσεις που είναι ελάχιστα γνωστές στη Δύση. Κορυφαίοι ερευνητές έχουν φέρει στην Cappella Romana τις πιο πρόσφατες ανακαλύψεις τους, ενώ ο μουσικός διευθυντής έχει επιμεληθεί αρκετές

από τις παρτιτούρες του συνόλου, καταλήγοντας στην τελική έκδοση έπειτα από μελέτη των αυθεντικών πηγών. Στον τομέα της σύγχρονης μουσικής, η Cappella Romana είναι πρωτοπόρος στην προσπάθειά της τόσο να εξοικειώσει το κοινό της Δυτικής Ακτής με τα έργα Ευρωπαίων συνθετών, όπως οι Μιχάλης Αδάμης, Arvo Pärt, Ivan Moody και John Tavener, όσο και να προωθήσει τα έργα συνθετών της Βορείου Αμερικής.

Ο ιδρυτής και διευθυντής της Cappella Romana, Αλέξανδρος Λίγκας είναι μεταδιδακτορικός υπότροφος της Βρετανικής Ακαδημίας στο κολέγιο του Αγίου Πέτρου του πανεπιστημίου της Οξφόρδης και Visiting Fellow στο Κέντρο Ερευνών Ευρωπαϊκών Ανθρωπιστικών Σπουδών του ιδίου πανεπιστημίου. Έχει μιλήσει στο Τρίτο Πρόγραμμα του BBC και στο Δεύτερο Πρόγραμμα του Ελληνικού Ραδιοφώνου, και έχει δώσει διαλέξεις στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης και στο ίδρυμα Θρησκευτικής Μουσικής του Yale University. Το καλοκαίρι του 1999 ήταν υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση στην Ελλάδα, όπου συνέχισε τις σπουδές του με το Λυκόβργο Αγγελόπουλο. Ο Δρ. Λίγκας ζει στο Kidlington, Oxfordshire με τη γυναίκα του Αινα, που παίζει βιολι μπαρόκ, και την κόρη τους Μαργαρίτα.

Χριστούγεννα και Επιφάνεια στη Χριστιανική Ανατολή

Κατά τη διάρκεια του τρίτου και στις αρχές του τετάρτου αιώνα μ.Χ. η Χριστιανική Ανατολή πανηγύριζε μόνο μία εορτή της ενσαρκώσεως του Θεού, με την επωνυμία Επιφάνεια. Καθορισμένη για τις 6 Ιανουαρίου, εμνημόνευε την Γέννηση και την Βάπτιση

του Χριστού. Ένας παρόμοιος εορτασμός της γέννησης του Ιησού Χριστού υπήρχε στη Δύση κατά την ίδια περίοδο στις 25 Δεκεμβρίου. Μέχρι το τέλος του τετάρτου αιώνα, η Ανατολή και η Δύση είχαν υιοθετήσει η μια αντιστοίχως το χειμερινό εορτασμό της άλλης, θέτοντας έτσι τα θεμέλια για το γνωστό κύκλο των Χριστουγέννων και των Επιφανείων, τον οποίον ακολούθησαν αργότερα οι εξαρτημένες

εορτές της Περιτομής (1 Ιανουαρίου), της Υπαπαντής (2 Φεβρουαρίου) και του Ευαγγελισμού (25 Μαρτίου).

Ακόμη και μετά την εναρμόνιση του Ανατολικού και του Δυτικού ημερολογίου, αρκετές τοπικές διαφορές παρέμειναν. Στην Ανατολή, το Προσκύνημα των Μάγων ενσωματώθηκε στη νέα γιορτή των Χριστουγέννων, ενώ τα Επιφάνεια έγιναν αποκλειστικά ο εορτασμός της βάπτισης του Χριστού στον Ιορδάνη από τον Ιωάννη. Αυτή η γιορτή πήρε την ονομασία «Θεοφάνεια» από τους Καπαδόκες Πατέρες σε μια περίοδο θεολογικής διαμάχης, με σκοπό να δοθεί έμφαση στην Τριαδική της σημασία — δηλαδή η φωνή του Πατρός και η παρουσία του Αγίου Πνεύματος «εν είδει περιστέρως».

Αν και έχουν διαχωριστεί από τα Θεοφάνεια, τα Χριστούγεννα στη Χριστιανική

Ανατολή συνέχισαν να χρωματίζονται από την αρχική έννοια των Θείων Επιφανείων, δίνοντας έμφαση στη συγκατάβαση του Θεού να προσλάβει ανθρώπινη φύση. Οι γραφικές λεπτομέρειες της περιγραφής του βρέφους Ιησού να κείται στη φάτνη δεν αγνοήθηκαν, αλλά τοποθετήθηκαν στο κοσμικό πλαίσιο της Ενσαρκώσεως:

Σήμερον γεννάται εκ Παρθένου, ο
δρακί τήν πάσαν έχων κτίσιν.
Ράκει καθάπερ βροτός σπαργανούται,
ο τη ουσία αναφής.
Θεός εν φάτνη ανακλίνεται, ο
στερεώσας τους ουρανούς πάλαι κατ
αρχάς...

—Στιχηρό δοξαστικό από τη Ενάτη
Μεγάλη Ώρα των Χριστουγέννων

Περί των μουσικών έργων

Ο Πέτρος Μιχαηλίδης (γ. 1930) πήρε το διδακτορικό του στη σύνθεση απο το University of Southern California. Αφότου συνταξιοδοτήθηκε από τη θέση του καθηγητή σύνθεσης στο University of Northern Iowa, ο Δρ. Μιχαηλίδης κατοικεί στο New Mexico. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 προσέφερε τις υπηρεσίες του στις αρχιεπισκοπές Ελλάδος και Αντιοχείας της Αμερικής, συνθέτοντας σημαντικές χορωδιακές διασκευές Βυζαντινών μελών στα Ελληνικά και, ασυνήθιστα για την εποχή εκείνη, στα Αγγλικά. Τα καλαίσθητα λειτουργικά του έργα, που συμπεριλαμβάνουν μίαν ολοκληρωμένη Θεία Λειτουργία στα

Αγγλικά, ήταν πρωτοποριακά τόσο ως προς το στυλ όσο και προς τη γλώσσα τους, με αποτέλεσμα δυστυχώς να αγνοηθούν από Ορθόδοξες εκκλησιαστικές χορωδίες. Το Προορτίο κοντάκιο των Χριστουγέννων είναι εναρμονισμένο με βάση μια μελωδία του μεταρρυθμιστή Αθηναίου ψάλτη Ιωάννη Σακελλαρίδη (1853–1938). Προορισμένο για την προορτία περίοδο των Χριστουγέννων, το κείμενο του ύμνου αυτού έχει ως πρότυπο το πασίγνωστο κοντάκιο του Ρωμανού για την ημέρα των Χριστουγέννων. Η ηχογράφηση περιέχει επίσης τρία από τα πρωτοποριακά Αγγλικά έργα του Δρ. Μιχαηλίδη: το Απολυτίκιο των Χριστουγέννων, το Μεγαλυνάριο από την Ενάτη Ωδή του Κανόνος

των Χριστουγέννων του Κοσμά Μελωδού, και μια μελοποίηση του Ειρμού της Πρώτης Ωδήs από το ίδιο κανόνα.

Ο Μιχάλης Αδάμης γεννήθηκε το 1929 στην Πειραιά. Σπούδασε σύνθεση, βυζαντινή μουσική και θεολογία στην Αθήνα προτού αναχωρήσει στο εξωτερικό για να ακολουθήσει μεταπτυχιακές σπουδές σύνθεσης, ηλεκτρονικής μουσικής και βυζαντινής μουσικολογίας στο πανεπιστήμιο Brandeis της Βοστώνης (1961-65). Το 1965 επέστρεψε στην Ελλάδα, όπου ίδρυσε το πρώτο στούντιο ηλεκτρονικής μουσικής στην Αθήνα, και επί δέκα χρόνια (1975-85) υπήρξε πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συλλόγου Σύγχρονης Μουσικής. Έχει εργαστεί ακόμη ως διευθυντής χορωδίας, και έχει δημοσιεύσει επιστημονικές μελέτες σε θέματα βυζαντινής μουσικολογίας. Έχει λάβει πολλά βραβεία και παραγγελίες από διεθνείς οργανισμούς με μεγάλο κύρος, συμπεριλαμβανομένου του Ινστιτούτου Smithsonian που τον τίμησε με ένα "Portrait Concert".

Ο κ. Αδάμης κατέχει πρωτοποριακή θέση στο χώρο της σύγχρονης μουσικής, επιλέγοντας να μην ακολουθήσει τυφλά την πεπατημένη της κεντροευρωπαϊκής μουσικής σκέψης, αλλά να διαμορφώσει μια νέα προσέγγιση στηριγμένη στο μουσικό πολιτισμό της βυζαντινής παράδοσης. Η εργογραφία του περιέχει συνθέσεις σχεδόν για κάθε πιθανό συνδυασμό φωνών και οργάνων, συμπεριλαμβανομένης και ηλεκτρονικής μαγνητοταινίας. Έχει αναπτύξει ένα προσωπικό ιδίωμα που χαρακτηρίζεται από ελεύθερους πολυμελωδικούς και πολυρρυθμικούς συνδυασμούς, στοιχεία των οποίων μπορεί να διακρίνει κανείς στα Τέσσερα Ιδιόμελα των Χριστουγέννων του 1967. Στη Βυζαντινή

μουσική, πρωτότυπα στιχηρά, δηλαδή μέλη που δεν ακολουθούν το μελωδικό ή ρυθμικό σχήμα προϋπαρχόντων τροπαρίων, ονομάζονται «ιδιόμελα». Το παρόν έργο είναι μια πολυφωνική διασκευή τεσσάρων ιδιομέλων από τις ακολουθίες του εσπερινού και του όρθρου των Χριστουγέννων.

Τον έβδομο και όγδοο αιώνα, οι μελωδοί της Παλαιστινιακής εκκλησίας εμπλούτισαν τις ωδές και τους ψαλμούς της ακολουθίας του νυκθημέρου με πολυάριθμους ύμνους που ερμήνευαν τη θεολογική σημασία γεγονότων της Θείας Οικονομίας. Το κορυφαίο τους επίτευγμα ήταν μια περίπλοκη μουσικοποιητική φόρμα σε οχτώ ή εννέα μεγάλα τμήματα (ωδές) γνωστή ως ο κανόνας, οι στροφές του οποίου παρεμβάλλονταν ανάμεσα στους στίχους των βιβλικών ωδών του όρθρου. Πρόσφατη έρευνα πάνω στα παλαιότερα δαστοχητικά μουσικά χειρόγραφα των κανόνων (δηλ. Ειρμολόγια) από τον έλληνα ερευνητή Ιωάννη Αρβανίτη έχει υποστηρίξει την υπόθεση του μουσικολόγου J. van Biezen ότι οι κανόνες ήταν αρχικά σε δίσχημο μέτρο, δείχνοντας πώς οι μελωδοί δικαιολογούσαν τις αλλαγές του τονισμού ανάμεσα στις ισοσυλλαβικές στροφές κάθε ωδής με ανοδικές κινήσεις της μελωδίας σε τονισμένες συλλαβές, οι οποίες έπεφταν σε ασθενές μέρος του μέτρου. Όλα αυτά τα στοιχεία είναι εμφανή στην Πρώτη Ωδή του Καθόσινον Κανόνα των Χριστουγέννων του Αγίου Κοσμά του Μαϊουμά, που ψάλλεται από το Ειρμολόγιο Grottaferatta Ε.γ. II σε μια καινούρια μεταγραφή του κ. Αρβανίτη.

Ο Frank Desby (Φώτιος Κεσποτόπουλος) υπήρξε διευθυντή χορωδίας και ορχήστρας, συνθέτης, μουσικός ορχήστρας και αυθεντία στο βυζαντινό μέλος. Ως μουσικός διευθυντής του καθεδρικού ναού Αγίας Σοφίας στο Los

Angeles από το 1952 ως το θάνατό του το 1992, δούλεψε ακατάπαυστα για τη βελτίωση της Ελληνικής Ορθόδοξης εκκλησιαστικής μουσικής στη Βόρεια Αμερική. Ο Δρ. Δεσποτόπουλος υπήρξε επίσης πρωτοπόρος της πολυφωνίας σε ένα χώρο όπου παραδοσιακά είχε χρησιμοποιηθεί, ως επί το πλείστον, μονοφωνία μέχρι πριν από έναν αιώνα. Οι πρώτες λειτουργικές του συνθέσεις είχαν επηρεαστεί ιδιαίτερας από το Γρηγοριανό μέλος και την Αναγεννησιακή χορωδιακή μουσική, ενώ τα κατοπινά του έργα εμπεριείχαν πιο μοντέρνες αρμονίες. Και τα δύο στυλ εκπροσωπούνται στην παρούσα χορογράφιση μέσω της αντιπαραβολής δύο μελοποιήσεων του τροπαρίου 'Θσοί εἰς Χριστόν ἔβαπτίσθητε, ενός αρχαίου βαπτισματικού ὕμνου που αντικαθιστά σε ωρισμένες δεσποτικές εορτές το συνθησμένο Τρισάγιο της Θείας Λειτουργίας. Η πρώτη διασκευή του ὕμνου προέρχεται από την Θεία Λειτουργία (1951) του καί βασίζεται σε ένα απλοποιημένο μέλος του Σακελλαρίδη. Η δεύτερη μελοποίηση του Δρ. Δεσποτόπουλου είναι διασκευή μίας μελισματικής μελωδίας που ψάλλεται και ως κατακλείδα του συντόμου μέλους, αλλά και με την προσθήκη ψαλμικών στίχων σε αρχιερατικές λειτουργίες. Αυτή η μελοποίηση είναι σύνθεση του 1980 και είναι αφιερωμένη στον Σεβασμιότατο κ. Αντώνιο, Μητροπολίτη Δαρδανελλίων και προεδρευόντα ιεράρχη της Ιεράς Επισκοπής Αγίου Φραγκίσκου.

Κατά την αρχαία διάταξη της Θείας Λειτουργίας, ψάλλεται πριν από την ανάγνωση του Ευαγγελίου ένα Αλληλουϊάριο (η επωδός «Αλληλουία» με ψαλμικούς στίχους), μια παράδοση που αναβιώνει στις μέρες μας έπειτα από αρκετούς αιώνες παραμέλησής της.

Το Αλληλουϊάριο των Χριστουγέννων προέρχεται από το χειρόγραφο Laur. Ashburnhamensis 64, ένα Ψαλτικό (βιβλίο του πρωτοψάλτη/μονοφωνάρη) από τη Νότια Ιταλία που φέρει τη χρονολογία «1289», και έχει εκδοθεί σε φωτογραφικό αντίγραφο του πρωτοτύπου από τα Monumenta Musicae Byzantinae. Μελοποιημένο σε ἥχο πρώτο, το μέλος αυτό αποτελεί ένα καλό παράδειγμα της μουσικής που έφθалан πριν από τη Λατινική κατάληψη του 1204 οι επαγγελματίες ψάλτες της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, πολλοί από τους οποίους ήταν ευνούχοι (castrati). Επειδή οι χορωδιακές καταλήξεις των ψαλμικών στίχων λείπουν από το χειρόγραφο, ο Δρ. Λίγκας τις αναπλήρωσε χρησιμοποιώντας τη μελωδία του αρχικού Αλληλουία.

Ο Tikey Zes (Παναγιώτης Ζης) πήρε το διδακτορικό του από το University of Southern California, όπου σπούδασε σύνθεση με το φημισμένο νεοκλασικιστή Ingolf Dahl. Έχοντας συνταξιοδοτηθεί πρόσφατα από τη θέση του καθηγητή σύνθεσης στο San Jose State University της California, ο Δρ. Ζης παραμένει ενεργός και παραγωγικός ως παιδαγωγός και συνθέτης. Εκτός από έργα για ορχήστρα και μουσική δωματίου έχει εκτεταμένο συνθετικό έργο για την Ορθόδοξη Εκκλησία, συμπεριλαμβανομένου ενός μεγάλου αριθμού ὕμνων του εναντού, καθώς και τεσσάρων ολοκληρωμένων λειτουργιών. Το Χερωνικό σε ἥχο πλάγιο τέταρτο είναι μια διασκευή για μικτή χορωδία ενός από τα απλοποιημένα μέλη του Σακελλαρίδη. Το Μεγαλυνάριο των Θεοφανείων, ένας Θεομητρικός ὕμνος της εορτής που ψάλλεται στον ὄρθρο ως καταβασία της ενάτης ωδῆς του κανόνος και στην Θεία Λειτουργία, γράφτηκε για την Cappella Romana και είναι αφιερωμένο στο Mark Powell, ένα από τα μέλη

της. Η μελωδία του Κοινωνικού για την ίδια εορτή, σε αντίθεση με τα αντίστοιχα μέλη του παραδοσιακού ρεπερτορίου των κοινωνικών, είναι εξαιρετικά σύντομη. Η μελωδία που διασκεύασε ο Δρ. Ζης ήταν αρχικά έργο του Σακελλαρίδη, ο οποίος συνέθεσε μια σειρά συντετμημένων κοινωνικών ως εύκολα υποκατάστατα των παραδοσιακών μελών. Αυτή η μελωδία κατόπιν τροποποιήθηκε από τον μεταγραφέα της, Δρ. Desby, ο οποίος <<εκγρηγοράνισε>> τη μελωδία του Σακελλαρίδη προσαρτώντας ένα μέλισμα στο στίχο και συνθέτοντας ένα καινούριο Αλληλούια.

Ο John Vergin, που κατοικεί στο Portland του Oregon, είναι συνθέτης, βαρύτονος και παίζει εκκλησιαστικό όργανο. Στο παρελθόν έχει τιμηθεί με επιχορήγηση από την Επιτροπή Τεχνών του Oregon και έχει συνθέσει πολλά έργα φωνητικής μουσικής, συμπεριλαμβανομένων και ολοκληρωμένων κύκλων τραγουδιών για φωνή και πιάνο. Στις προηγούμενες σειρές συναυλιών, η Cappella Romana ανέθεσε τη σύνθεση και έδωσε τις πρώτες εκτελέσεις του Ύμνου του Ευαγγελισμού—μελοποίηση του απολυτίκιου της 25ης Μαρτίου—καθώς και των Δύο

Ποιημάτων του Gerard Manley Hopkins για φωνητικό και οργάνικο σύνολο. Ο John Vergin έχει γράψει επίσης μουσική για πρόσφατες παραγωγές του Κλασσικού Ελληνικού Θεάτρου στο Portland, και η όπερα δωματίου του με τίτλο Final Quartet (Το Τελευταίο Κουαρτέτο) κυκλοφόρησε πρόσφατα σε CD.

Το έργο When Augustus Reigned/Αύγουστος μοναρχήσαντος ανατέθηκε στο συνθέτη και πρωτοπαρουσιάστηκε από την Cappella Romana το 1996. Το έργο του John Vergin είναι μια μελοποίηση στα Ελληνικά και τα Αγγλικά ενός εσπερινού δοξαστικού των Χριστουγέννων της Κασσιανής (9ος αι.), της σπουδαιότερης γυναίκας μνηογράφου του Βυζαντίου. Το κείμενο του ύμνου είναι μια από τις πιο εύγλωττες εκφράσεις του σημείου τομής ανάμεσα στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορική ιδεολογία και τη χριστιανική θεολογία που διαμόρφωσε τη βυζαντινή κοσμοθεωρία. Πιο συγκεκριμένα, όπως έχει παρατηρήσει ο θεολόγος John Meyendorff, ο ύμνος αυτός “φανερώει μιαν άμεση σχέση ανάμεσα στην κοσμοκρατορία της Ρώμης και την αποκατάσταση της ανθρωπότητας εν Χριστώ. Η Pax Romana συμπίπτει έτσι με την Pax Christiana.” —Αλέξανδρος Λίγκας

CAPPELLA ROMANA

Alexander Lingas, Musical Director

Αλέξανδρος Λίγκας, Μουσικός Διευθυντής

SOPRANO	ALTO	TENOR	BASS
LeaAnne DenBeste	Virginia Hancock	Blake Applegate	John S. Boyer
Rachel Taylor Brown	Stephanie Kramer	John Michael Boyer	Karl Blume
Amy Dethman	Wendy Steele	Christopher J. Kula	Kendrick Perala
Carillon Nicol		Jason Ogan	Adam Steele
			John Vergin

KONTAKION FOR THE FOREFEAST OF CHRISTMAS

Today the Virgin comes to the cave to give birth ineffably to the pre-eternal Word. Hearing of this, dance, O inhabited earth, and with the angels and the shepherds glorify Him whose will it was to be made manifest a young Child, the pre-eternal God.

FOUR CHRISTMAS IDIOMELEA

Mode 1 – by John the Monk

‘Glory to God in the highest,’ I hear today in Bethlehem from the angels, glory to Him whose good pleasure it was that there be peace on earth. The Virgin is now more spacious than the heavens. Light has shown upon those in darkness, and has exalted the lowly who sing like angels: Glory to God in the Highest.

Mode 2 – by John the Monk

Today Christ is born of the Virgin in Bethlehem. Today He who knows no beginning now begins to be, and the Word is made flesh. The powers of heaven greatly rejoice, and the earth with mankind makes glad. The Magi offer gifts, the shepherds proclaim the marvel, and we cry aloud without ceasing: Glory to God in the highest, and on earth peace, good will among men.

Mode Plagal 1 – by John the Monk

The Magi, kings of Persia, knew with assurance that Thou, the heavenly King, wast born on earth. Led by the light of a star they came to Bethlehem, and offered their chosen gifts, gold, frankincense and myrrh. Falling before Thee they worshipped Thee: for they saw Thee who art timeless lying as a babe in the cave.

Mode Plagal 2

Glory to God in the highest, and on earth peace. Today Bethlehem receives Him that at all times sits with the Father. Today angels glorify with holy hymns the Babe that is born. Glory to God in the highest, and on earth peace, good will among men.

KONTAKION ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΕΟΡΤΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Η Παρθένος σήμερα, τὸν προαιώνιον Λόγον, ἐν σπηλαίῳ ἔρχεται, ἀποτεκεῖν ἄπορρητῶς. Χόρευε ἡ οἰκουμένη ἀκουτισθεῖσα· δόξασον μετὰ Ἀγγέλων καὶ τῶν ποιμένων, βουληθέντα ἐποφθῆναι, παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.

ΤΕΣΣΕΡΑ ΙΔΙΟΜΕΛΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

hHxos α · Ἰωάννου Μοναχου"
Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶι, ἐν Βηθλεὲμ ἀκούω, ὑπὸ Ἀσωμάτων σήμερα, τῶι ἐπὶ γῆς εἰρήνην, εὐδοκήσαντι γενέσθαι. Νῦν ἡ Παρθένος οὐρανῶν πλατυτέρα· ἐξάνειτε γὰρ φῶς τοῖς ἔσκοτισμένοις· καὶ ταπεινοὺς ὕψωσε, τοὺς ἀγγελικῶς μελωδούντας· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶι.
hHxos β · τοῦ αὐτοῦ"
Σήμερα ὁ Χριστός, ἐν Βηθλεὲμ γενίναται ἐκ Παρθένου. Σήμερα ὁ ἀναρχος ἄρχεται, καὶ ὁ Λόγος σαρκουῖται. Αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἀγάλλονται, καὶ ἡ γῆ συν τοῖς ἀνθρώποις εὐφραίνεται. Οἱ Μάγοι τὰ δῶρα προσφέρουσιν· οἱ Ποιμένες τὸ θάυμα κηρύττουσιν· ἡμεῖς δὲ ἀκαταπάστως βοῶμεν· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶι, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
hHxos πλ. α · τοῦ αὐτοῦ"
Μάγοι Περσῶν Βασιλεῖς, ἐπιγινόντες σαφῶς, τὸν ἐπὶ γῆς τεχθέντα, Βασιλέα οὐράνιον, ὑπὸ λαμπρῶν ἀστέρων ἐλκόμενοι, ἐφθασαν ἐν Βηθλεὲμ, δῶρα προσφέροντες ἔγκριτα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν· καὶ πόνους προσκύνσαν· εἶδον γὰρ ἐν τῷ Σπηλαίῳ βρέφος κείμενον τὸν Ἀχρὼνον.
hHxos πλ. β
Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶι, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Σήμερα δέχεται ἡ Βηθλεὲμ, τὸν καθήμενον διὰ παντός συν Πατρί. Σήμερα Ἀγγελοὶ τὸν βρέφος τὸ τεχθέν, θεοπρεπῶς δοξολογοῦσι. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶι, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

THE FIRST ODE OF THE KANON FOR CHRISTMAS

By Kosmas – Mode 1

The Heirmos

Christ is born, give ye glory. Christ comes from heaven, meet ye Him. Christ is on earth, be ye exalted. O all the earth, sing unto the Lord, and sing praises in gladness, O ye people, for He has been glorified.

Man fell from the divine and better life: though made in the image of God, through transgression he became wholly subject to corruption and decay. But now the wise Creator fashions him anew: for He has been glorified.

The Creator, when He saw man perishing, whom He had made with His own hands, bowed the heavens and came down; and from the divine and pure Virgin did He take all man's substance, being made truly flesh: for He has been glorified.

Wisdom and Word and Power, Christ our God is the Son and Brightness of the Father; and unknown to the powers both above and upon the earth, He was made man, and so has won us back again: for He has been glorified.

THREE CHRISTMAS HYMNS

1. Apolytikion

Thy nativity, O Christ our God, hath given rise to the light of knowledge in the world, for they who offered worship to the stars did learn from them to worship Thee, O Sun of Justice, and to know that Thou didst come from the East of the highest, Glory to Thee, O Lord.

2. Megalynarion

Magnify her, O my soul, who is more honorable and more exalted in glory than the heavenly hosts.

I behold a mystery strange and wonderful: the cave is a heaven, the Virgin is a cherubic throne, and the manger is a noble place in which He hath lain who cannot be contained, Messiah and God. Let us therefore praise and magnify Him.

—Katavasia of the Ninth Ode of the Canon by Kosmas

3. Christ is born

Christ is born, glorify Him! Christ hath come from heaven, receive Him! Christ is one earth, raise Him on high! Sing unto the Lord all the earth, and ye nations praise Him with joy, for

Η ΠΡΩΤΗ ΩΔΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Του᾽ Κυρίω Κοσμά· ᾠχος α

Ο Εἰρμός.

Χριστὸς γεννάται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε. Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε. Ἀσατε τῷ Κυρίῳ πα᾽σα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, ἀνμυμήσατε λαοί· ὅτι δεδόξασται.

Ρεῦσαντα ἐκ παραβάσεως, Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα γενόμενον, ὅλον τῆς φθοράς υπάρξαντα, κρείττονος ἐπτακότα θείας ζωῆς, αὐθις ἀναπλάττει, οὐ σοφὸς Δημιουργός, ὅτι δεδόξασται.

Ἰδὼν ὁ Κτίστης ὀλλύμενον, τὸν ἀνθρωπινὸν χερσίν, ὃν ἐποίησε, κλίνας οὐρανούς κατέρχεται· του᾽τον δὲ ἐκ Παρθένου θείας Ἀγνῆς, ὅλον οὐσιουῖται, ἀληθεῖα σαρκωθείς· ὅτι δεδόξασται.

Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις, Υἱὸς ὢν του᾽ Πατρός, καὶ ἀπαύγασμα, Χριστὸς ὁ Θεός, δυνάμεις λαθὼν, ὅσας ὑπερκόμους, ὅσας ἐν γῇ, καὶ ἐνανθρωπήσας, ἀνεκτίσατο ἡμᾶς· ὅτι δεδόξασται.

ΤΡΕΙΣ ΥΜΝΟΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

1. Ἀπολυτικίον

Ἡ γεννήσις Σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ, τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ, γὰρ οἱ τοῖς ἀστροῖς λατρεύοντες, ὑπὸ ἀστέρος ἐδίδασκοντο, Σὲ προσκυνεῖν, τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ Σὲ γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολήν. Κύριε, δόξα σοι.

2. Μεγαλυνάριον

Μεγάλυνον, ψυχὴ μου τὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν αἰων στρατευμάτων.

Μυστήριον ξένον ὄρω· καὶ παράδοξον· οὐρανὸν τὸ σπήλαιον· θρόνον χειρὸς βικνὸν τὴν Παρθένον· τὴν φάτιν χωρίον· ἐν ᾧ ἀνεκλήθῃ ὁ ἀχώρητος Χριστὸς ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν.

—Καταβασία τῆς ἐνάτης ᾠδῆς του᾽ κανόνος του᾽ αγίου Κοσμά

3. Χριστὸς γεννάται

Χριστὸς γεννάται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε. Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε. Ἀσατε

He hath been glorified. Christ is born, glorify Him!
—Heirmos of the First Ode of the Kanon by Kosmas

AS MANY OF YOU AS HAVE BEEN BAPTISED

As many of you as have been baptised into Christ, have put on Christ. Alleluia. (3 times)

Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit. Both now, and ever, and unto the ages of ages. Amen.

You have put on Christ. Alleluia.

Dynamis. As many of you as have been baptised into Christ, have put on Christ. Alleluia.

ALLELUIARION FOR CHRISTMAS DAY

Alleluia.

Vs. The heavens declare the glory of God, and the firmament proclaimeth the work of His hands.

Vs. Day unto day poureth forth speech, and night unto night proclaimeth knowledge.

—Ps. 18(19): 1-2

CHERUBIC HYMN

We who mystically represent the Cherubim, and who sing the thrice-holy hymn to the life-giving Trinity, let us lay aside every care of this life so that we may receive the King of all... (After the Entrance:)

Amen. ...Invisibly escorted by the angelic ranks. Alleluia.

MEGALYNARION FOR THEOPHANY

Magnify, O my soul, her who is greater in honour than the hosts on high.

Every tongue is at a loss to praise thee as is due: even a spirit from the world above is filled with dizziness, when it seeks to sing thy praises, O Mother of God. But since thou art good, accept our faith: thou knowest well our love inspired by God, for thou art the Protector of Christians and we magnify thee.

τω· Κυρίῳ πα·σα ἡ γῆ·, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, ἀνυμνήσατε λαοί· ὅτι δεδόξασται.

—Εἰρμός τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Ἀγίου Κοσμά·

ΟΣΟΙ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ

Όσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἀλληλούια. (γ)

Δόξα Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι. Καὶ νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἀλληλούια.

Δυναμῖς. Όσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἀλληλούια.

ΑΛΛΗΛΟΥΙΑΡΙΟΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Ἀλληλούια.

Στ. Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ· ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλει τὸ σπερέωμα.

Στ. Ἡμέρα τῇ· ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλει γνώσιν.

—Ψαλμός 18.1-2

ΧΕΡΟΥΒΙΚΟΝ

Οἱ τὰ Χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες, καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες, πα·σαν νῦν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν. Ως τὸν Βασιλεῖα (μετὰ τὴν εἵσοδον) Ἀμήν. ...ται· ἀγγελικαί·ς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξειςιν. Ἀλληλούια.

ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΟΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

Μεγάλυνε ψυχὴ μου, τὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν, τῶν ἄνω στρατευμάτων.

Ἀπορεῖ· πα·σα γλῶσσα, εὐφημεῖν πρὸς ἀξίαν· ἰλιγίαι· δὲ νοῦς καὶ ὑπερκόσμιος, ὕμνειν σε Θεοτόκα· ὁμως ἀγαθὴ ὑπάρχουσα, τὴν πίστιν δέχου· καὶ γὰρ τὸν πῶλον οἶδας, τὸν ἐνθεον ἡμῶν· σὺ γὰρ Χριστιανῶν εἰ προστάτις, σὲ μεγαλύνομεν.

COMMUNION VERSE FOR THEOPHANY

The grace of God that brings salvation to all people has appeared. Alleluia.

—Titus 2:11

WHEN AUGUSTUS REIGNED

When Augustus reigned alone upon earth, the many kingdoms of men came to end: and when Thou wast made man of the pure Virgin, the many gods of idolatry were destroyed. The cities of the world passed under one single rule; and the nations came to believe in one sovereign Godhead. The peoples were enrolled by the decree of Caesar; and we, the faithful, were enrolled in the Name of the Godhead, when Thou, our God, wast made man. Great is Thy mercy: glory to Thee.

—Kasia the Nun (9th c.)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτήριος παῖσι ἀνθρώποις. Ἀλληλουία.

—Τίτος 2:11

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΜΟΝΑΡΧΗΣΑΝΤΟΣ

Αὐγούστου μοναρχήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ πολυαρχία τῶν ἀνθρώπων ἐπαύσατο· καὶ σου ἑνανθρωπήσαντος ἐκ τῆς ἀγνῆς, ἡ πολυθεΐα τῶν εἰδώλων κατήργηται. Ὑπὸ μίαν βασιλείαν ἐγκόσμιον, αἱ πόλεις γεγένηται· καὶ εἰς μίαν Δεσποτείαν Θεότητος, τὰ Ἐθνη ἐπίστευσαν. Ἀπεγράφησαν οἱ λαοί, τῷ δόγματι τοῦ Καίσαρος· ἐπεγράφημεν οἱ πιστοί, ὀνόματι Θεότητος, σου τοῦ ἑνανθρωπήσαντος Θεοῦ ἡμῶν. Μέγα σου τὸ ἔλεος, δόξα σοι.

—Κασσιανῆς μοναχῆς (9ος αἰ.)

TECHNICAL CREDITS

Producer: Bryan Johanson • Recording Engineer: Fred Armentrout • Graphic Design: David Johnson

Recorded 11, 12 and 14 January, 2000 at St. Mary's Roman Catholic Cathedral, Portland, Oregon.

Icon of the Holy Nativity from Holy Trinity Greek Orthodox Church, Portland, used with kind permission.

Translations: George-Julius Papadopoulos, Alexander Lingas, Maria Boyer, and Ioannis Arvanitis

All works by Peter Michaelides are copyright © Peter Michaelides. *Four Christmas Idiomela* copyright © Michael Adamis. *As many of you as have been baptised* by Frank Desby is published by Greek Sacred and Secular Music Society, Inc. (ASCAP).

Compositions by Tikey Zes are copyright © Tikey Zes. *When Augustus Reigned* copyright © John Vergin.

Translations from *The Festal Menaion* copyright © Kallistos Ware and Mother Mary, used with kind permission.

ACKNOWLEDGEMENTS

The Cappella Romana also wishes to thank to the following organisations and individuals for assistance with this recording: His Eminence Metropolitan Anthony, Presiding Hierarch of the Greek Orthodox Diocese of San Francisco and Honorary Chairman of the Board of Cappella Romana; Holy Trinity Greek Orthodox Church, Portland, Oregon; St. Paul Greek Orthodox Church, Irvine,

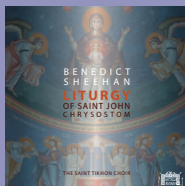
California; St. Mary's Catholic Cathedral, Portland, Oregon; St. Mark's Anglican Parish, Portland, Oregon. Lycourgos Angelopoulos, Dean Applegate, Ioannis Arvanitis, Maria Boyer, Trilby Coolidge, Andrew Firth, Angela Westhoff-Johnson, Catherine Lingas, George-Julius Papadopoulos, Mark Powell, Fr. James Retelas, Dr. David Skinner, Fr. Steven Tschlis.

CAPPELLA ROMANA

· www.cappellaromana.org

Lost Voices of Hagia Sophia For 1000 years, Hagia Sophia was the largest domed interior in the world. Its stunning reverberation—of over 11 seconds—is re-created here, transporting you back in time to medieval sound and ritual in Constantinople as an aural virtual reality. Top 5 on Billboard!

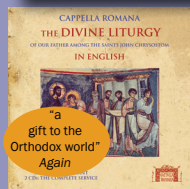
Benedict Sheehan: Liturgy This landmark setting of the Divine Liturgy in English grows out of the tradition of the great Russian liturgy settings by Rachmaninoff, Gretchaninoff, and Tchaikovsky. Reminiscent of medieval Eastern chant, minimalism, American folk singing, and the high tradition of Western church music.

Live in Greece: From Constantinople to California Ancient Byzantine chants, encounters with Crusaders and Venetians, and music by Californians Frank Desby and his peers and Athenian composer Michael Adamis (1929–2013).

Steinberg: Passion Week World premiere recording Maximilian Steinberg's profoundly moving work extends the musical language of Rachmaninoff's All-Night Vigil. With Holy Week motets by Steinberg's teacher and father-in-law Rimsky-Korsakov. Also available on 180g vinyl.

The Divine Liturgy in English in Byzantine Chant The complete service on two CDs, featuring music drawn from the most authoritative traditions of Byzantine chanting. 40-page booklet with extensive essays on liturgy and Byzantine chant.

Arctic Light: Finnish Orthodox Music Original works composed in Finnish in the 20th century that marry a shining Northern clarity of sound with a sonic richness clearly linked to the traditions of Russian choral singing. Directed by Fr. Ivan Moody.

Venice in the East: Renaissance Crete & Cyprus This profoundly beautiful music bears witness to how ancient Greek and Latin liturgical traditions were richly embellished during the Renaissance on the islands of Crete and Cyprus, within the shared cultural space of Venetian rule.

Good Friday in Jerusalem Medieval Byzantine chant for commemorations of Great and Holy Friday in the Church of the Holy Sepulchre, invoking an elaborate stationary liturgy that encompassed the sacred Christian topography of the city of Jerusalem.